

Male boginje (Morbilli)

Male boginje (Morbilli) su akutno, zarazno, virusno oboljenje koje izaziva virus malih boginja.

Ko oboleva od malih boginja?

Rizik inficiranja virusom morbila imaju lica koja nisu preležala male boginje ili nisu vakcinisana protiv malih boginja. Smatraju se bolešću dečjeg uzrasta, ali se mogu javiti u bilo kom životnom dobu. Otpornost posle preležane bolesti je doživotna.

U kojim delovima sveta se javljaju male boginje?

Više od jedan milion dece svake godine umire od malih boginja, posebno pothranjena deca čiji imuni sistem nije u stanju da se izbori sa infekcijom. Zbog toga se oko 98% smrtnih slučajeva dešava se u zemljama u razvoju. U mnogim zemljama Evrope male boginje su i dalje značajan javnozdravstveni problem prvenstveno zbog slabog odziva na vakcinaciju. Zbog toga se epidemije morbila kontinuirano javljaju, čak i u razvijenim zemljama (vakcinisana deca koja nisu razvila dovoljan nivo imuniteta, nevakcinisana deca i deca koja su previše mala da bi bila imunizovana, čine kategoriju osetljive populacije). U AP Vojvodini male boginje nisu registrovane od 2000-2006. godine. U 2007. godini epidemija malih boginja se javila nakon importovanog slučaja iz Bosne i Hercegovine. Uzrok epidemije je bio nizak obuhvat vakcinacijom u nekim periurbanim delovima grada.

Kako se male boginje šire?

Virus malih boginja se vrlo lako širi sa osobe na osobu najčešće putem vazduha kapljicama koje se stvaraju prilikom kašljanja i kihanja ili direktnim kontaktom sa nosnim ili ždrelnim sekretom zaraženih osoba i mnogo ređe preko predmeta koji su sveže zagađeni nosno-ždrelnim sekretom.

Koji su simptomi malih boginja?

Prvi simptomi se javljaju 7-18 dana nakon inkubacije. Bolest u početku liči na prehladu sa curenjem iz nosa i blagom temperaturom. Oči mogu postati crvene i osetljive na svetlo. Kako bolest napreduje, obično 3-7 dana bolesti, temperatura može da poraste i do 39-40 stepeni Celzijusa. Javlja se ospa koja traje 4-7 dana. Ospa obično počinje na licu i širi se po celom telu. Male bele tačkice (Koplikove mrlje) mogu se takođe pojaviti na sluznici usne duplje u početku bolesti. Posle infekcije ostaje doživotan imunitet.

Kada su osobe obolele od malih boginja zarazne?

Osobe obolele od morbila su najzaraznije 2-4 dana pre i do 4 dana nakon izbijanja ospe.

Koje komplikacije se mogu javiti kod malih boginja?

Kod malih boginja može se javiti sekundarna infekcija unutrašnjeg uha, proliv, bronhitis i blaga upala pluća. U nekim slučajevima, (1 na 1000), kod obolelih od malih boginja može se razviti infekcija moždanog tkiva- encefalitis. Veoma retko, virus može prouzrokovati subakutni sklerozirajući panencefalitis, propadanje nervnog i moždanog tkiva. Smrtnost od malih boginja u zemljama u razvoju procenjuje na 3-5 %, u odnosu na 0,1% u razvijenim zemljama.

Kako se male boginje mogu sprečiti?

Vakcinacija protiv morbila, zaušaka i crvenke (rubeole) sprovodi se kod dece počev od navršenih 12 pa sve do navršenih 15 meseci života primenom MMR vakcine. Druga doza MMR vakcine daje se do navršenih sedam godina života odnosno pri upisu u osnovnu školu. Nevakcinisana deca mogu se vakcinisati MMR vakcinom do navršenih 14 godina života. Vakcina se daje zajedno sa vakcinom protiv zaušaka i rubeole (MMR, Morupar, Trimovax). Dve doze vakcine su neophodne za zaštitu. One obezbeđuju dugotrajan imunitet. To znači da svako dete pre završene osnovne škole u zdravstvenoj dokumentaciji treba da ima upisane dve doze ove vakcine (MMR, Morupar, Trimovax). Imunitet posle vakcinacije stvara se u više od 95% vakcinisanih i smatra se doživotnim.

Da li je MMR vakcina sigurna?

MMR vakcina je sigurna i efikasna. Primenom vakcine (MMR) uz adekvatan imunološki odgovor, ostvaruje se zaštitni nivo antitela u 95% dece koja su vakcinisana sa navršenih 12 meseci života i u 99% dece koja su primila 2 doze vakcine nakon navršenih 12 meseci života. Ima veoma malo nuspojava. Prijavljenje su blage reakcije kao što su temperatura, crvenilo i otok na mestu davanja vakcine. Veoma je mali rizik od ozbiljnih komplikacija koje se mogu javiti posle vakcinisanja. Veći je rizik od komplikacija kod obolelih od malih boginja nego posle primanja vakcine. Novinski natpisi iz 1998. godine koji su tvrdili da postoji veza između MMR vakcine i autizma u nekim zemljama, narušili su poverenje javnosti u ovu vakcinu. Kasnija istraživanja dokazala su da ne postoji veza između MMR vakcine i autizma.

Danas sve zemlje sveta sprovede sistemsku imunizaciju protiv malih boginja u cilju zaštite kako pojedinaca tako i populacije.

Kako da se ponašamo ako nam dete ima male boginje?

Dete je potrebno odvesti na lekarski pregled. Najaviti posetu lekaru i sestri na šalteru objasniti da je dete febrilno i da ima osip. Pridržavati se saveta lekara. Bolničko lečenje se sprovodi u slučaju komplikacija. Nekomplikovani slučajevi morbila leče se ambulantno i u kućnim uslovima. Tada je potrebno:

- Uzimati dovoljno tečnosti (mlaki i blagi čajevi), vlažiti vazduh prostorije u kući barem 2-3 nedelje;
- Pošto je jedan od simptoma malih boginja osetljivost na svetlo – zamračite prostoriju gde se dete nalazi.
- Po potrebi koristiti lek za sniženje telesne temperature i smirivanje bolova u mišićima
- Zbog pada imuniteta postoji povećan rizik od infekcija (proliv, respiratorne infekcije i slično). Ako se pojavi kašalj, konvulzije ili ako temperatura ponovo počne da raste iako se bila stabilizovala – ponovo se obavezno javite lekaru.